

František

Apoštolská konštitúcia

Paste Božie stádo

ktorou sa reformuje VI. kniha Kódexu kánonického práva

„Paste Božie stádo, starajte sa oň nie z prinútenia, ale dobrovoľne, ako sa páči Bohu“ (porov. 1Pt 5, 2). Inšpirované slová apoštola Petra zaznievajú v obrade biskupskej vysviacky: „náš Pán, Ježiš Kristus, poslaný od Otca vykúpiť ľudí, poslal do sveta dvanástich apoštolov, aby plní moci Svätého Ducha ohlasovali evanjelium všetkým národom a zjednotených okolo jediného pastiera ich posväcovali a viedli ich ku spásu. (...) Je to Kristus, ktorý v múdrosti a prezieravosti biskupa vedie Boží ľud pozemským putovaním k večnému šťastiu“ (porov. *Vysviacka biskupa, kňazov a diakonov*). Pastieri majú svoju úlohu vykonávať „radou, presvedčaním, príkladom, ale aj autoritou a posvätnou mocou“ (*Lumen gentium*, b. 27), pretože láska a milosrdenstvo od otca vyžadujú aj snahu naprávať pochybenia.

Cirkev si na svojej pozemskej púti od apoštolských čias ustanovila pravidlá správania, ktoré sa v priebehu storočí sformovali na celistvý súbor záväzných noriem zaručujúcich jednotu Božieho ľudu, za dodržiavanie ktorých sú zodpovední biskupi. Tieto normy odzrkadľujú vieru, ktorú my všetci vyznávame, z nej čerpajú svoju záväznú silu a na nej postavené ukazujú materinské milosrdenstvo Cirkvi, ktorá vie, že má vždy za cieľ spásu duší. Keďže tieto normy majú riadiť život spoločenstva v priebehu času, je nevyhnutné, aby boli vždy v úzkom vzťahu so spoločenskými zmenami a novými potrebami Božieho ľudu, a preto je niekedy potrebné ich meniť a prispôbovať zmeneným okolnostiam.

V súvislosti s náhlymi spoločenskými zmenami, ktoré zažívame, vedomí si toho, že „doba, ktorú žijeme, nie je iba epochou zmien, ale aj zmenou epochy“ (*Príhovor Rímskej kúrii pri príležitosti vianočných prianí*, 21. decembra 2019), v úsilí primerane reagovať na požiadavky Cirkvi na celom svete, sa ukázala zrejmosť potreba preskúmať aj trestnú disciplínu v Kódexe kánonického práva, ktorý 25. januára 1983 promulgoval svätý Ján Pavol II. a upraviť ju takým spôsobom, aby ju pastieri mohli používať ako vhodnejší *spásny a nápravný* nástroj aplikovaný včas a s pastoračnou láskou, s cieľom zabrániť väčšiemu zlu a uzdraviť zranenia spôsobené ľudskou slabosťou.

S týmto cieľom môj ctihodný predchodca Benedikt XVI. v roku 2007 poveril Pápežskú radu pre výklad legislatívnych textov úlohou začať revíziu trestných noriem obsiahnutých v Kódexe z roku 1983. Na základe tohto poverenia sa Dikastérium usilovalo pozorne preskúmať nové požiadavky, vymedziť limity a nedostatky súčasnej legislatívy a navrhnúť možné, jasné a jednoduché riešenia. Toto štúdium sa uskutočnilo v duchu kolegiality a spolupráce za pomoci odborníkov a pastierov, konfrontujúc možné riešenia s požiadavkami a kultúrou rôznych miestnych cirkví.

Takto vypracovaný prvý návrh novej VI. knihy Kódexu kánonického práva, bol zaslaný na pripomienkovanie všetkým biskupským konferenciám, dikastériám Rímskej kúrie, vyšším predstaveným rehoľných inštitútov, fakultám kánonického práva a ďalším cirkevným inštitúciám. Zároveň boli konzultovaní aj mnohí kánonisti a znalci trestného práva z celého sveta. Odpovede z tejto prvej konzultácie, riadne usporiadané, boli predložené špeciálnej skupine znalcov, ktorí text návrhu upravili v súlade s doručenými návrhmi a následne ho znovu predložili na posúdenie konzultantom. Nakoniec, po ďalších revíziách a štúdiách bol konečný návrh preskúmaný na plenárnom zasadnutí členov Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov. Napokon, po zapracovaní úprav z plenárneho zasadnutia bol text vo februári 2020 predložený Rímskemu veľkňazovi.

Rešpektovanie a dodržiavanie trestnej disciplíny je záväzné pre celý Boží ľud, ale zodpovednosť za jej správne uplatňovanie – ako to bolo uvedené vyššie – patrí osobitne pastierom a predstaveným jednotlivých spoločenstiev. Táto povinnosť nemôže byť nikdy oddelená od pastoračnej úlohy (*munus pastorale*), ktorá im je zverená a ktorá sa má vykonávať ako konkrétna a nevyhnutná požiadavka lásky nielen voči Cirkvi, kresťanskému spoločenstvu a prípadným obetiam, ale aj voči tým, ktorí spáchali delikt a ktorí potrebujú milosrdenstvo a nápravu zo strany Cirkvi.

Mnohé škody boli v minulosti spôsobené nepochopením úzkeho prepojenia, ktoré v Cirkvi jestvuje medzi prejavovaním lásky a vykonávaním trestnej disciplíny, v situáciách kedy to okolnosti alebo spravodlivosť vyžadujú. Tento spôsob myslenia – ako učí skúsenosť – nesie so sebou riziko správania, ktoré je v rozpore s disciplínou morálky, a pre nápravu ktorého sú len povzbudenia alebo rady nedostatočné. Takáto situácia so sebou často prináša nebezpečenstvo, že sa časom takéto správanie zakorení, čo sťažuje nápravu a v mnohých prípadoch vyvolá pohoršenie a zmätok medzi veriacimi. Z tohto dôvodu sa stáva

nevyhnutným, aby pastieri a predstavení uplatňovali tresty. Nedbanlivosť zo strany pastiera v používaní trestného práva ukazuje, že si svoju úlohu neplní správne a verne, ako som na to vyslovene upozornil v nedávnych dokumentoch, ako sú formou *motu proprio* vydané apoštolské listy *Come una Madre amorevole* zo 4. júna 2016 a *Vos estis lux mundi* zo 7. mája 2019.

Láska teda vyžaduje, aby pastieri aplikovali trestné právo vždy, keď je to potrebné, a mali na zreteli tri ciele, ktoré ho robia nevyhnutným v cirkevnom spoločenstve, čiže obnovenie požiadaviek spravodlivosti, napravenie vinníka a odstránenie pohoršení.

Ako som nedávno poznamenal, kánonický trest má aj nápravný a liečivý charakter a je zameraný najmä na dobro veriaceho, pre ktorého „predstavuje pozitívny prostriedok pre uskutočnenie Kráľovstva, pre obnovenie spravodlivosti v spoločenstve veriacich, ktorí sú povolani k osobnému i spoločnému posväteniu“ (*Príhovor účastníkom plenárneho zasadania Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov*, 21. februára 2020).

Pri zachovaní kontinuity so všeobecnými črtami kánonického systému, ktorý nadväzuje na časom ustálenú tradíciu Cirkvi, nový text uvádza do platného práva rôzne druhy zmien a stanovuje niektoré nové trestné činy, čím dáva odpoveď na čoraz rozširujúcu sa požiadavku rôznych komunít vidieť obnovenú spravodlivosť a poriadok, ktorý bol porušený trestným činom.

Text je vylepšený aj z technického hľadiska, najmä čo sa týka základných aspektov trestného práva, akými sú právo na obhajobu, premlčanie trestnej žaloby, presnejšie stanovenie trestov, ktoré zodpovedá požiadavkám trestnej zákonnosti a ponúka ordinárom a sudcom objektívne kritériá na určenie najvhodnejšieho trestu, ktorý sa má uplatniť v konkrétnom prípade.

Pri revízii textu, aby sa podporila jednota Cirkvi pri uplatňovaní trestov, najmä pokiaľ ide o zločiny, ktoré spôsobujú väčšie škody a pohoršenie v spoločenstve, bolo, *servatis de iure servandis*, dodržané aj kritérium zníženia počtu prípadov, keď uloženie trestu je ponechané na uváženie authority.

Berúc toto všetko do úvahy, touto apoštolskou konštitúciou promulgujem revidovaný text VI. knihy Kódexu kánonického práva tak, ako bol usporiadaný a revidovaný, v nádeji, že

bude nástrojom pre dobro duší a že jeho nariadenia budú pastieri uplatňovať so spravodlivosťou a milosrdenstvom vždy, keď to bude potrebné, vo vedomí, že k ich službe patrí povinnosť významnej kardinálnej čnosti spravodlivosti ukladať tresty, keď to vyžaduje dobro veriacich.

Aby sa každý mohol ľahko a dôkladne oboznámiť s predmetnými ustanoveniami, nariaďujem, aby táto revízia VI. knihy Kódexu kánonického práva bola promulgovaná uverejnením v *L'Osservatore Romano*, vstúpila do platnosti dňa 8. decembra 2021 a bola následne vložená do oficiálneho vestníka *Acta Apostolicae Sedis*.

Tiež nariaďujeme, aby vstúpením do platnosti novej VI. knihy bola zrušená súčasná VI. kniha Kódexu kánonického práva z roku 1983, bez ohľadu na akúkoľvek rozpornú záležitosť, aj keď si zaslúži osobitnú zmienku.

Dané v Ríme u svätého Petra na slávnosť Turíc 23. mája 2021 v deviatom roku môjho pontifikátu.

František